

Briuselis, 2023 10 18
COM(2023) 641 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI
dėl ES kovos su prekyba narkotikais ir organizuotu nusikalstamumu veiksmų gairių

1. ĮVADAS

Organizuotų nusikalstamų grupių organizuojama prekyba narkotikais yra **viena iš didžiausių šiandien Europoje kylančių grėsmių saugumui, ir padėtis smarkiai blogėja**: tai aiškiai rodo precedento neturintis Europoje prieinamų neteisėtų narkotikų, visų pirma kokaino iš Pietų Amerikos, kiekio padidėjimas. 2023 m. rugpjūčio mėn. vien per 2 savaites Roterdame (Nyderlandai) konfiskavus rekordines 8 tonas kokaino šį rekordą sumušė Alchesiraso (Ispanija) uoste konfiskuotos 9,5 tonos šio narkotiko. Nerimą taip pat vis labiau kelia sintetinių narkotikų gamyba ir platinimas Europoje, iš kurios jais prekiaujama visame pasaulyje. Iš bendros Europolo ir Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) analizės matyti, kad **prekyba narkotikais yra viena iš didžiausių pelną duodančių** organizuotų nusikalstamų grupių **veiklos sričių**. Apskaičiuota, kad jai tenka apie penktadalis pasaulyje nusikalstamu būdu įgytų pajamų¹.

Siekdami didelio pelno, nusikaltėlių tinklai naudoja itin didelį smurtą, korupciją ir bauginimą². Jie taip pat labai pajėgūs megzti ryšius ir slėpti savo planus, kaip matyti iš šifruoto ryšio priemonių, tokių kaip tinklas „EncroChat“, išardymo, po kurio **pasaulyje buvo areštuoti** ne mažiau kaip **6 558 asmenys**³. Visos nusikalstamos veiklos pamatas yra ekonominiai ir finansiniai nusikaltimai, nusikaltėlių tinklams taip pat labai svarbi korupcija. Remiantis Europolo skaičiavimais, korupcijos metodus savo neteisėtiems tikslams pasiekti naudoja 60 proc. ES veikiančių nusikaltėlių tinklų. 2020 ir 2021 m. per metus ES valstybėse narėse buvo konfiskuota vidutiniškai apie **4,1 mlrd. EUR** vertės **nusikalstamu būdu įgyto turto**. Tai gerokai daugiau nei ankstesniais metais, bet vis dar mažiau nei 2 proc. spėjamų metinių pajamų, įgytų organizuoto nusikalstamumo būdu⁴. Šios didelės iš neteisėtos veiklos įgytos pajamos naudojamos kitai nusikalstamai veiklai ir plaunamos profesionalių pinigų plovimo sindikatų. Tuomet pajamos investuojamos siekiant įsiskverbti į teisėtą ekonomiką, o tai turi plataus masto ir destabilizuojančių padarinių visuomenei, teisinei valstybei ir pasitikėjimui valdžios institucijomis.

Labai matomas šios grėsmės padarinys yra dėl nusikaltėlių veiklos pasaulinio masto ir prekybos narkotikais tiekimo grandinių tvirtos kontrolės kilusi smurto gatvėse banga. Aukomis, kurių yra daug, tampa ne tik tarpusavyje besivaržančių gaujų nariai, bet ir nekalti žmonės. 2023 m. tarp jų buvo vienuolikmetė mergaitė Antverpene (Belgija) sausio mėn., dešimtmetis berniukas rugpjūčio mėn. Nime (Prancūzija) ir trylikametis berniukas rugsėjo mėn. Stokholme (Švedija) – visi jie žuvo dėl su narkotikais susijusio smurto. Be to, spėjama, kad 2021 m. ES nuo narkotikų perdozavimo mirė 6 200 žmonių⁵.

¹ https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets_lt

² <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report>

³ <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/dismantling-encrypted-criminal-encrochat-communications-leads-to-over-6-500-arrests-and-close-to-eur-900-million-seized>

⁴ [Other Side of the Coin: An Analysis of Financial and Economic Crime](#) („Kita medalio pusė. Finansinių ir ekonominių nusikaltimų analizė“) | Europol (europa.eu)

⁵ 2023 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita, EMCDDA, https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/drug-induced-deaths_lt

Dėl grėsmės dydžio ir pasaulinio masto reikia imtis **ryžtingų ir tvarių veiksmų** ES ir pasaulio lygmenimis. Todėl Komisija siūlo ES kovos su prekyba narkotikais ir organizuotu nusikalstamumu veiksmų gaires. Veiksmų gairėse nustatoma 17 veiksmų keturiose prioritetinėse srityse: didinti logistikos centrų atsparumą įsteigiant Europos uostų aljansą, išardyti nusikaltėlių tinklus, didinti prevencijos pastangas ir stiprinti bendradarbiavimą su tarptautiniais partneriais. Šie veiksmai turi būti įgyvendinti 2024 ir 2025 m.

2. ES STRATEGIJA IR ATSAKAS

2021–2025 m. ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategijoje⁶ ir 2021–2025 m. ES narkotikų strategijoje ir veiksmų plane⁷ (toliau – ES strategijos) išdėstoma holistinė ES kovos su tomis grėsmėmis politika, grindžiama bendrais ES ir valstybių narių veiksmais.

Šiuo metu ES įgyvendina šias strategijas ir toliau dirbs siekdama jų tikslų, kaip pabrėžta Šeštojoje ES saugumo sąjungos strategijos pažangos ataskaitoje⁸. ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategija padeda ES intensyvuoti kolektyvines pastangas kovojant su nusikaltėlių tinklais. Tuo pat metu narkotikų strategijoje ir veiksmų plane ES išdėstė darbo kryptis, kad būtų užtikrintas subalansuotas ir daugiadalykis požiūris, kuriuo siekiama mažinti narkotikų pasiūlą didinant saugumą, mažinant narkotikų paklausą prevencija, gydymu ir priežiūros paslaugomis ir sprendžiant su narkotikais susijusias žalos problemas. Kaip nurodyta strategijoje, 2024 m. Komisija pradės išorės konsultacijas dėl narkotikų strategijos įgyvendinimo, kad 2025 m. pavasarį pateiktų ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai.

Kalbant apie **politikos iniciatyvas**, Komisija pateikė **keletą pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų**, kad sustiprintų ES kovos su nusikaltėlių tinklais teisės aktus. Tarp jų yra Turto susigrąžinimo ir konfiskavimo direktyvos sustiprinimas⁹, Direktyvos 2019/1153 pakeitimas, kuriuo leidžiama kompetentingų institucijų prieiga prie centralizuotų banko sąskaitų registrų taip palengvinant finansų tyrimus¹⁰, ir dokumentų rinkinys, kuriuo sugriežtinamos ES kovos su pinigų plovimu taisyklės¹¹. Komisija taip pat priėmė pasiūlymą dėl ES muitų sąjungos reformos¹², kuria bus gerokai sustiprinti muitinių gebėjimai užkirsti kelią nesaugių ar neteisėtų prekių patekimui į ES ir iš esmės pagerintas muitinių ir teisėsaugos institucijų tarpusavio bendradarbiavimas. Be to, 2023 m. gegužės mėn. Komisija pasiūlė sugriežtinti ES kovos su korupcija taisykles¹³.

⁶ COM/2021/170 *final*.

⁷ COM/2020/ 606 *final*.

⁸ COM/2023/ [tiksliai nuoroda bus pateikta, kai bus žinoma].

⁹ COM/2022/245 *final*.

¹⁰ COM/2021/429 *final*.

¹¹ COM/2021/421 *final*, COM/2021/420 *final*, COM/2021/423 *final* ir 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/847 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas, ir kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1781/2006 (Tekstas svarbus EEE) (OL L 141, 2015 6 5, p. 1).

¹² COM/2023/257 *final*.

¹³ COM/2023/234 *final*.

Sustiprinus **Europolo įgaliojimus**¹⁴, pateikus **pasiūlymą dėl Policijos bendradarbiavimo kodekso**, po kurio buvo priimtos rekomendacijos dėl operatyvinio policijos bendradarbiavimo¹⁵, ir priėmus Direktyvą dėl teisėsaugos institucijų keitimosi informacija¹⁶, buvo sustiprinti **teisėsaugos pajėgumai**. Prie šių pastangų bus prisidėta ir pasiūlyta **Priumo reglamento peržiūra**¹⁷.

Pastaraisiais metais taip pat buvo pagerintas **ES teisminis atsakas**: kaip nepriklausoma prokuratūra, atsakinga už ES finansiniams interesams kenkiančių nusikalstamų veikų tyrimą, vykdytojų baudžiamąjį persekiojimą ir perdavimą teismui, buvo įsteigta Europos prokuratūra¹⁸. Europos prokuratūra taip pat yra kompetentinga nusikalstamų veikų, susijusių su dalyvavimu nusikalstamos organizacijos veikloje, atžvilgiu, jei tokia nusikalstama organizacija siekia vykdyti Sąjungos finansiniams interesams kenkiančias nusikalstamas veikas. Be to, kad policijos ir teisminės institucijos galėtų lengviau ir greičiau gauti reikiamą informaciją, ES priėmė dokumentų rinkinį dėl tarpvalstybinės prieigos prie **elektroninių įrodymų**¹⁹.

Siekiant paremti ES kolektyvines atsakomąsias kovos su narkotikais priemones, buvo sustiprinti EMCDDA įgaliojimai. Tuo visų pirma siekiama gerinti jo grėsmių vertinimo ir ankstyvojo perspėjimo gebėjimus ir išplėsti jo kompetencijos sritį įtraukiant kombinuotą narkotikų vartojimą, narkotikų rinkas ir pasiūlą bei narkotikų pirtakus. EMCDDA taps naująja **ES narkotikų agentūra**, kuri pradės veikti 2024 m. liepos 2 d.²⁰ Naujoji agentūra atliks sintetinių narkotikų grėsmių sveikatai ir saugumui vertinimus. Agentūra taip pat atidžiai stebės su sintetiniais narkotikais susijusius pokyčius ES ir šia veikla prisidės prie atsakomųjų priemonių rengimo. Svarbus žingsnis bus ir **Europos skubių pranešimų apie narkotikus sistemos**, kuri suteiks galimybę nacionalinėms valdžios institucijoms ir (galimiems) narkotikų vartotojams greitai sužinoti, kada naujos pavojingosios medžiagos patenka į rinką, sukūrimas. Galiausiai pagal naujus įgaliojimus numatoma, kad agentūra nagrinės **narkotikų pirtakus** ir sukurs teismo ekspertizės ir toksikologijos laboratorijų tinklą, kad būtų nustatomos naujos medžiagos ir galimos tendencijos.

¹⁴ 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/794 dėl Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europolo), kuriuo pakeičiami ir panaikinami Tarybos sprendimai 2009/371/TVR, 2009/934/TVR, 2009/935/TVR, 2009/936/TVR ir 2009/968/TVR (OL L 135, 2016 5 24).

¹⁵ COM/2021/780 final.

¹⁶ 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/977 dėl valstybių narių teisėsaugos institucijų keitimosi informacija, kuria panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2006/960/TVR (OL L 134, 2023 5 22).

¹⁷ COM/2021/784 final.

¹⁸ 2017 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje (OL L 283, 2017 10 31, p. 1).

¹⁹ 2023 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/1543 dėl Europos įrodymų pateikimo orderių ir Europos įrodymų saugojimo orderių elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese ir laisvės atėmimo bausmių vykdymui pasibaigus baudžiamajam procesui (OL L 191, 2023 7 28, p. 118) ir 2023 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1544, kuria nustatomos suderintos paskirtųjų įmonių ir teisinių atstovų skyrimo elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese rinkti taisyklės (OL L 191, 2023 7 28, p. 181).

²⁰ 2023 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/1322 dėl Europos Sąjungos narkotikų agentūros (EUDA), kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1920/2006 (OL L 166, 2023 6 30).

Operatyvinių lygmeniu ES padidino savo paramą valstybių narių teisėsaugos institucijoms. **Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykė platforma (EMPACT)** – valstybių narių skatinamas operatyvinis požiūris į ES vidaus saugumą – dabar yra nuolatinė priemonė, kuriai skirta daugiau lėšų. Platformoje EMPACT bus tęsiamas bendradarbiavimas su tarptautiniais partneriais padedant Komisijai. Sudėtingus didelės rizikos nusikaltėlių tinklų tyrimus padeda vykdyti **Operatyvinis kovos su mafijinėmis organizuotomis nusikalstamomis grupėmis tinklas**²¹. Jau 2022 m. dėl to pasiekta puikių operatyvinės veiklos rezultatų: 121 areštas ir konfiskuota 12 mln. EUR grynųjų pinigų. Padedant Europolui ir Eurojustui buvo nustatyti 42 nusikaltėlių tinklai ir atlikti su daugiau kaip 50 aukšto rango nusikaltėlių susiję tyrimai bei vykdytas jų baudžiamasis persekiojimas. Šiuo metu – 2022–2023 m. – operatyviniame tinklui vadovauja Belgija, o 2024–2025 m. jam vadovaus Italija. Komisija remia šio naujo prioriteto tikslus ir novatorišką požiūrį ir ragina dalyvauti visas valstybes nares ir tarptautinius partnerius. Be to, buvo atlikta daug areštų ir konfiskuota daug turto padedant Europolui išardžius šifruoto ryšio tinklus „EncroChat“, „SkyECC“ ir ANOM. Visų pirma tai suteikė vertingų įžvalgų apie nusikaltėlių tinklų veiklą ir metodus. Europolas valstybėms narėms padėjo atlikti daug kitų sėkmingų tyrimų, tokių kaip 2022 m. lapkričio mėn. **operacija „Dykumos šviesa“**²², per kurią buvo sužlugdytas prekyautojų kokainu megakartelis.

Jūrų analizės ir operacijų centrui kovai su prekyba narkotikais (MAOC-N) sėkmingai padedant vykdyti sulaikomasias jūrų operacijas, iki šiol buvo konfiskuotos 327 653 tonos kokaino ir 667 344 tonos kanapių²³. Be to, Belgija ir Vokietija pradėjo prisijungimo prie MAOC-N procesą. Peržiūrėtoje **ES jūrų saugumo strategijoje**²⁴ ir jos veiksmų plane patvirtinamas įsipareigojimas vykdyti bendras operacijas išvykimo šalyse ir ES uostuose, kuriose dalyvautų MAOC-N, atitinkamos valstybių narių institucijos ir Europos Komisijos tarnybos ir (arba) agentūros.

Kadangi organizuotas nusikalstamumas beveik visuomet yra tarpvalstybinio pobūdžio, ES plečia savo partnerystės ryšius su trečiosiomis šalimis, visų pirma su tomis, per kurias eina pagrindiniai narkotikų tiekimo maršrutai. Tai apima tvirtesnę bendradarbiavimą **su Lotynų Amerika ir Karibais** priėmus Naują ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų santykių darbotvarkę²⁵, 2023 m. liepos 17–18 d. ES ir Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijos (CELAC) aukščiausiojo lygio susitikimo deklaraciją²⁶ ir pasitelkus ES ir Lotynų Amerikos vidaus saugumo komiteto (CLASI) bendradarbiavimą, kuriais patvirtinamas įsipareigojimas dėti daugiau pastangų teisingumo, saugumo ir kovos su tarpvalstybiniais nusikaltėlių tinklais srityse. Jau įrodyta, kad regioninės techninės pagalbos programos, tokios kaip **EL PAcCTO, EUROFRONT ir COPOLAD III** bei **Pasaulinė neteisėtų srautų programa**, yra veiksmingos priemonės stiprinant nacionalinius ir regioninius kovos su organizuotu nusikalstamumu pajėgumus.

²¹ Finansuojamas iš Vidaus saugumo fondo – 2 mln. EUR 2024–2025 m.

²² <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/heat-rising-european-super-cartel-taken-down-in-six-countries>

²³ [Statistika. MAOC-N](#)

²⁴ Peržiūrėta ESJSS buvo išsiųsta patvirtinti Tarybai.

²⁵ JOIN 2023/17 *final*.

²⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12000-2023-INIT/en/pdf>

Bendradarbiaujant **Vakarų Afrikoje** dėmesys telkiamas į valstybinių institucijų ir regioninių organizacijų gebėjimo kovoti su prekyba narkotikais jūroje stiprinimą. Nuo 2018 m. ES įgyvendina papildomas regionines programas, kuriomis siekiama remti Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos (ECOWAS) šalių pastangas kovoti su tarpvalstybiniu organizuotu nusikalstamumu ir neteisėta prekyba, kibernetiniais nusikaltimais ir pinigų plovimu bei terorizmo finansavimu²⁷. **Somalia pusiasalyje** vykdam ES karinio laivyno pajėgų operaciją ATALANTA prisidedama prie prekybos narkotikais ir ginklais nutraukimo, taip pat prie atgrasymo nuo piratavimo veiksmų ir ginkluotų plėšimų jūroje prie Somalio krantų ir jų prevencijos bei sustabdymo. ES taip pat yra tvirtai įsipareigojusi spręsti neteisėtų pinigų srautų problemą vykdydama specialią **Užsachario Afrikai skirtą Europos komandos neteisėtų finansinių srautų iniciatyvą**.

Svarbus neteisėtų narkotikų šaltinis, svarbi jų tranzito ir paskirties vieta yra **Šiaurės Afrika ir Artimieji Rytai**, ir neteisėtų narkotikų verslas auga. Vykdam ES finansuojamas programas, tokias kaip „EU4Monitoring Drugs“, buvo analizuojamas naujų prekybos narkotikais maršrutų atsiradimas, interneto rinkų plėtra ir platesnio medžiagų spektro prieinamumas.

Be to, **Vidurinėje Azijoje** ES parengė dvi svarbias regionines saugumo programas, kad būtų įgyvendinama jos strategija, kuria Vidurinės Azijos partneriams padedama kovoti su kai kuria nusikalstamumu, susijusio su narkotikais, keliama rizika, įskaitant iš Afganistano kylančią riziką. **Vidurinės Azijos kovos su narkotikais programa** (CADAP) padedama mažinti narkotikų vartojimą ir ją remiama Vidurinės Azijos vyriausybių kovos su narkotikais politika, konkrečiau – gerinamos galimybės naudotis kokybiškomis narkotikų paklausos mažinimo intervencinėmis priemonėmis. **Vidurinės Azijos šalių sienų valdymo programa** (BOMCA) skatinamas tvarus ekonomikos vystymasis naudojant integruotą sienų valdymą, dėmesį telkiant į gebėjimų stiprinimą ir institucinę plėtrą, prekybos palengvinimą, sienų valdymo sistemų tobulinimą ir neteisėtos prekybos panaikinimą visoje Vidurinėje Azijoje.

ES bendradarbiavimas su Vakarų Balkanais tebėra prioritetas. Aktyvesnis mūsų Vakarų Balkanų partnerių dalyvavimas tarptautinėse policijos operacijose, jų glaudesnis bendradarbiavimas su Europolu komandiruojančią ryšių palaikymo pareigūnus į Europolo būstinę, jų dalyvavimas platformoje EMPACT ir jungtinėse tyrimų grupėse padėjo pasiekti svarbių operatyvinės veiklos rezultatų. Toliau bus teikiama ES finansinė ir techninė parama. Nepaprastai svarbu, kad visi Vakarų Balkanų partneriai sukurtų veikiančias ankstyvojo perspėjimo sistemas ir nacionalinius narkotikų stebėjimo centrus, kad pagerintų savo keitimąsi duomenimis su EMCDDA ir sudarytų darbo susitarimus su šia ES agentūra.

Galiausiai šešios valstybės narės (Belgija, Vokietija, Prancūzija, Italija, Ispanija ir Nyderlandai) įsteigė **Kovos su sunkiu ir organizuotu nusikalstamumu koaliciją**, kurioje dalyvauja Komisija, Europolas ir Eurojustas. Koalicija pasiūlė keletą svarbių bendro intereso operatyvinių veiksmų, kurie iš esmės atitinka ES strategijas ir apima ES agentūras, įstaigas ir sistemas, tokias kaip platforma EMPACT. Veiksmams dėmesys visų pirma telkiamas į veiklos poreikių

²⁷ Vakarų Afrikos atsakas gerinant kibernetinį saugumą ir kovojant su kibernetiniais nusikaltimais (OCWAR-C), Vakarų Afrikos atsakas kovojant su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu (OCWAR-M) ir Vakarų Afrikos atsakas kovojant su neteisėta prekyba (OCWAR-T).

nustatymą, logistikos centrų saugumo ir jūrų saugumo didinimą, nusikalstamu būdu įgytų pinigų srautų nutraukimą, teisėsaugos institucijų įgalinimą naudojant technologijas ir inovacijas ir tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimą. Komisija pripažįsta koalicijos pastangas ir pateikia šias veiksmų gaires, kad šis darbas būtų perkeltas į kitą lygmenį ir kad būtų demonstruojamas ES įsipareigojimas intensyvuoti pastangas.

3. PRIORITETINIAI VEIKSMAI

Nusikaltėliai greitai prisitaiko prie naujų galimybių pasipelnėti. Jie taip pat labai pajėgūs pasinaudoti glaudesnėmis visuomenių tarpusavio sąsajomis ir technologijų pažanga. Kovoje su šiuo nuolat kintančiu reiškiniu itin svarbu sutelkti Komisijos, vyriausiojo įgaliojimo, Europos Parlamento, Tarybos ir ES agentūrų bei įstaigų pastangas į kelis prioritetinius veiksmus. Kad priemonės būtų įgyvendintos, turi būti veiksmingai bendradarbiaujama visoje ES, dirbama su mūsų strateginiais tarptautiniais partneriais, ir visi dalyviai turi parodyti ryžtingą politinį įsipareigojimą.

Šiose veiksmų gairėse dėmesys sutelkiamas į keturias prioritetines aktyvesnių veiksmų sritis.

Pirmiausia, vykdydami savo neteisėtą veiklą nusikaltėliai naudoja ES ir ES nepriklausančių šalių logistikos centrais ir siekia, kad nusikalstamą veiklą vykdytų pažeidžiami asmenys. Todėl ES turi **didinti logistikos centrų atsparumą**, kad jais nusikaltėliai nesinaudotų. Tai turi būti daroma glaudžiai bendradarbiaujant tarpusavyje, nes nusikaltėliai nuolat ieško silpniausios grandies.

Antra, nusikaltėlių tinklai yra dinamiški ir vis dažniau naudoja specializuotų nusikalstamų paslaugų teikėjais, taip į savo ratą įtraukdami daugiau veikėjų. Atskirų areštų labai reikia, bet jų nepakanka: labai svarbu didinti teisėsaugos ir teisminių institucijų pajėgumus **išardyti nusikaltėlių tinklus, jų verslo modelius ir konfiskuoti jų pelną**.

Taip pat būtina daug dėmesio skirti **prevencijai**: kad būtų užkirstas kelias nusikaltėlių tinklų vykdymam žmonių ir įmonių išnaudojimui, turime šalinti pagrindines organizuoto nusikalstamumo priežastis ir imtis veiksmų prieš nusikalstamą veiklą siekdami, kad tai būtų galutinis sprendimas. Tam reikia ne tik teisėsaugos institucijų, bet ir savivaldybių bei vietos bendruomenių pastangų.

Galiausiai organizuotas nusikalstamumas visada buvo pasaulinis reiškinys, bet naujausi technologiniai pokyčiai suteikė dar didesnę galimybę nusikaltėliams veikti visame pasaulyje ir valdyti savo neteisėtą verslą iš ES nepriklausančių šalių. Todėl siekiant sutrikdyti nusikalstamus tiekimo maršrutus ir remti teisėsaugos ir teisminio bendradarbiavimo gerinimą, itin svarbus **tarptautinis bendradarbiavimas**.

3.1. Europos uostų aljansas: logistikos centrų atsparumo didinimas

Logistikos centrai yra nepaprastai svarbūs vartai, sudarantys galimybes ES ekonominei gerovei, prekių vežimui visoje ES ir tinkamam bendrosios rinkos veikimui. Uostams tenka apie 75 proc. ES išorės prekybos ir 31 proc. ES vidaus prekybos apimtys. Kasmet ES uostuose įlaipinami ir išlaipinami 400 mln. keleivių²⁸. Tačiau, kaip pripažinta ES narkotikų strategijoje ir veiksmų plane, dėl savo strateginio vaidmens logistikos centrai yra pažeidžiami – **didelės rizikos nusikaltėlių tinklai** ir juos įgalinantys subjektai per juos siekia vykdyti **narkotikų kontrabandą ir juos išnaudoti**.

Kaip pabrėžta **Europolo ir Antverpeno, Hamburgo / Brėmerhafeno ir Roterdamo uostų saugumo iniciatyvinio komiteto bendroje nusikaltėlių tinklų ES uostuose ataskaitoje**²⁹, esama daug galimybių nusikaltėliams įsiskverbti ir naudotis tais uostais neteisėtoms siuntoms. Nusikaltėliai naudoja įvairius narkotikų gabenimo jūriniuose konteineriuose metodus. Tie metodai, bet kita ko, yra perėjimas prie rečiau tikrinamų konteinerių naudojimo, pavogtų konteinerių nuorodos kodų naudojimas (sukčiavimas PIN), konteinerių registracijos numerių sutapdinimas ir krovinį pasiimančių grupių naudojimas, kurios laukia tinkamo momento pasiimti siuntą, naudojimas. Nepaprastai svarbu tai, kad šie įprasti metodai gali būti sėkmingai panaudoti tik esant **korupcijai**, nes organizuodami konteinerių su narkotikais ir neteisėtomis prekėmis vežimą į ES nusikaltėlių tinklai naudojasi uostų vidaus subjektais³⁰.

Nusikaltėlių tinklai greitai pritaiko savo tiekimo maršrutus nukreipdami juos į mažiau apsaugotus arba mažesnius uostus. Todėl, siekiant didinti logistikos centrų saugumą, reikia laikytis **bendro ES požiūrio**, pagal kurį visi dalyvaujantys subjektai bendradarbiautų koordinuotai. Efektyvūs uostų apsaugos veiksmai pradedami nuo **aiškaus dabartinių spragų ir trūkumų vertinimo**. Todėl Komisija pradėjo **Šengeno teminį prekybos narkotikais uostuose vertinimą**. 2023 m. bus pateikta vertinimo ataskaita su geriausios praktikos pavyzdžiais, o 2024 m. pradžioje – pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijų.

Be to, kova su prekyba narkotikais, įskaitant prekybos narkotikais galutinės grandies sužlugdymą atgabus į uostus, bus nagrinėjama **dviejuose tyrimuose**, kuriuos **Komisija** pradėjo 2023 m. ir kurie skirti **jūrų duomenims ir teisėsaugos poreikiams geležinkelių ir kelių transporto srityje**. Jų rezultatus bus tikimasi gauti 2024 m.

Siekdama įgyvendinti šias ir kitas išvadas bei geriausią praktiką, Komisija siūlo didinti uostų atsparumą pasitelkus **Europos uostų aljansą**. Tam reikės sutelkti muitinių bendruomenę, kuri yra pirmoji gynybos linija neteisėtos prekybos srityje, gerinti teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą, kad būtų išardyti už prekybos narkotikais slėpintos nusikaltėlių tinklai, ir įsteigti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, kad būtų suvienytos pastangos kovoti su

²⁸ Europos Komisija, Mobilumo ir transporto generalinis direktoratas, *Assessment of potential of maritime and inland ports and inland waterways and of related policy measures, including industrial policy measures – Final report* („Jūrų ir vidaus vandenų uostų bei vidaus vandenų kelių ir susijusių politikos priemonių, įskaitant pramonės politikos priemones, potencialo vertinimas“), Leidinių biuras, 2020 m., <https://data.europa.eu/doi/10.2832/03796>.

²⁹ https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol_Joint-report_Criminal%20networks%20in%20EU%20ports_Public_version.pdf

³⁰ Ten pat.

prekyba narkotikais ir nuo nusikaltėlių įsiskverbimo apsaugota logistika, informacinės technologijos, žmogiškieji ištekliai ir operatyviniai procesai.

1 veiksmas. Muitinių bendruomenės sutelkimas kovai su prekyba narkotikais

Pagrindiniai subjektai: Komisija, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba, valstybės narės (visų pirma muitinės)

Valstybių narių muitinės yra pirmoji gynybos linija prie ES išorės sienų. Jos saugo ES nuo neteisėtos prekybos, užtikrina jos piliečių saugumą ir apsaugo jos finansinius interesus³¹. Šiomis aplinkybėmis, kai **beveik 70 proc. visų muitinių vykdomų narkotikų konfiskavimo atvejų įvyksta ES uostuose**, itin svarbu stiprinti veiksmingą muitinių, kurios turi veikti išvien, ir kitų suinteresuotųjų subjektų, ypač policijos, bendradarbiavimą. Siekiant apginti ES sienas, muitinės turėtų toliau veiksmingai naudotis turima rizikos valdymo ir kontrolės politika ir priemonėmis.

Todėl Komisija, naudodama Europos uostų aljansą ir finansavimą pagal programą „Muitinė“³², sukurs **systemą, kuria palengvinamas veiksmingas rizikos valdymas ir muitinis tikrinimas, susiję su neteisėtų narkotikų ir narkotikų pirmtakų kontrabanda**, kad būtų užtikrintas muitinių tarpusavio bendradarbiavimas ir bendradarbiavimas su Komisija. Pirmiausia bus sukurta **speciali projekto grupė**, kurią sudarys valstybių narių muitinių atstovai vadovybės ir ekspertų lygmenimis. Projekto grupė apžvelgs padėtį vietoje, sieks bendro supratimo ir koordinuoto požiūrio, nustatys muitinės priežiūros spragas ir trūkumus, parengs grėsmių ir rizikos vertinimą, išdėstys bendrus tikslinius kriterijus ir dalysis geriausios praktikos pavyzdžiais.

Tokiu būdu, ES lygmeniu nustatant **bendrus rizikos kriterijus ir prioritetinius muitinius tikrinimus**, bus sudarytos sąlygos dar labiau koordinuotam ir veiksmingesniam muitiniam tikrinimui. Komisija pasiūlys valstybėms narėms juos įgyvendinti derinant ES ir nacionalines rizikos valdymo priemones. Dėl šių prioritetinių tikrinimų pagerės tikralaikė analizė, valstybių narių bendradarbiavimas ir bus pateikta sprendimų, kaip spręsti aklujų zonų uostuose ir tiekimo grandinėse problemą. Per tikrinimus taip pat bus išbandytas struktūrizuoto keitimosi informacija metodas (sąveikumo arba sistemingo keitimosi duomenimis sistema), padedantis kovoti su prekyba narkotikais ir pirmtakais.

Tęsiant šį veiksmą, nuo 2024 m. vidurio Komisija pagal programą „Muitinė“ įsteigs **naują ekspertų grupę**. Šiai grupei bus skirtas specialus biudžetas ir išteklių, ji remsis vienos iš produktyviausių ir operatyviausių ekspertų grupių metodika ir sėkminga veikla³³. Projekto

³¹ Tarybos rezoliucija dėl muitinių bendradarbiavimo teisėsaugos srityje ir jo indėlio į ES vidaus saugumą.

³² 2021 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/444, kuriuo nustatoma bendradarbiavimo muitinių klausimais programa „Muitinė“ (OL L 87, 2021 3 15).

³³ CELBET (Rytinių ir pietrytinių sausumos sienų muitinių ekspertų grupė) yra valstybių narių ekspertų grupė, kurią sudaro 11 rytinių ir pietrytinių sausumos sienų valstybių narių (BG, FI, EE, EL, HR, HU, LT, LV, PL, SK, RO), finansuojama pagal programą „Muitinė“. Ji buvo itin veiksminga įgyvendinant operatyvinius sprendimus vietoje,

grupės tapimo šia nauja ekspertų grupe procesu bus užtikrinta, kad koordinuoti muitinės veiksmams būtų lankstesni ir teminiu, ir geografiniu požiūriu. Jie bus grindžiami geresniu operatyviniu bendradarbiavimu ne tik uostuose, bet ir prie kitų sienų (sausumos, oro), nes siekiant veiksmingo kovos su prekyba narkotikais požiūrio reikia imtis koordinuotų, visas transporto rūšis apimančių ES veiksmų. Šis požiūris taip pat padėtų užtikrinti veiksmingesnį operatyvinį bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis ir kitomis teisėsaugos institucijomis.

Be to, kad paremtų šį ES prioritetą, **nuo 2024 m.** Komisija naudos **Muitinio tikrinimo įrangos finansavimo priemonės (CCEI) programą**³⁴, skirdama **daugiau kaip 200 mln. EUR** finansuoti moderniausiai įrangai, kuri gali padėti muitinėms skenuoti kontenerius ir kitas transporto priemones, taip padidinant muitinių rizikos valdymo ir tikrinimo, susijusių su neteisėtais narkotikais ir narkotikų pirmtakais, veiksmingumą. Tai apima paramą muitinių laboratorijoms, kurioms taip pat bus suteikta įrangos narkotikams analizuoti ir didėjantiems propirmtakių keliams uždaviniais spręsti.

2 veiksmas. Teisėsaugos operacijų uostuose stiprinimas

Pagrindiniai subjektai: valstybės narės, Komisija, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba, Europolas, Eurojustas, Europos prokuratūra

Sėkmingas kovos su prekyba narkotikais požiūris neapsiriboja vien logistikos centrais ar bet kuria kita narkotikų tiekimo grandinės dalimi. ES kolektyviai didinant ankstyvo neteisėtų narkotikų aptikimo veiksmingumą, labai svarbu **užtikrinti, kad prekyba narkotikais būtų nuodugnai tiriamą ir už ją būtų patraukiama baudžiamojon atsakomybėn parodant, kad šis nusikaltimas neatsiperka.** Tai gali būti pasiekta persekiojant nusikalstamos veiklos vykdytojus ir tinklus, kuriems jie priklauso. Tiriant už konfiskavimo slypinčius nusikaltėlių tinklus labai svarbus teisėsaugos veiksmų koordinavimas. Pavyzdžiui, kai kuriais atvejais policija galėtų nuspręsti koordinuodama veiksmus su muitine sekti kontenerius priežiūros tikslais, o ne iškart konfiskuoti turinį. Kita galimybė – pradėti skaitmeninius tyrimus siekiant nustatyti galimus piktnaudžiavimo uostuose naudojamomis programinės įrangos kontrolės sistemomis atvejus. Be to, teisėsaugos institucijos galėtų tirti įtarimus korupcija, be kita ko, būdamos kontaktiniu punktu pranešėjams.

Komisija toliau remis **EMPACT** kaip holistinio požiūrio į kovą su prekyba narkotikais platformą ir jos operacijas. Komisija taip pat toliau skatins bendradarbiavimą platformoje EMPACT kaip vieną iš svarbiausių katalizatorių plėtojant Europos uostų aljansą.

Platformoje EMPACT yra du operatyviniai prioritetai, kuriuos įgyvendindamos policija ir muitinės bendradarbiauja siekdamos kovoti su prekyba narkotikais: **kanapės, kokainas ir**

turi įrodytos bendradarbiavimo su kitomis teisėsaugos institucijomis patirties ir galiausiai užtikrina, kad muitinis tikrinimas prie ES sausumos sienos būtų atliekamas suderintai.

³⁴ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1077, kuriuo nustatoma muitinio tikrinimo įrangos finansinės paramos priemonė, įtraukta į Integruoto sienų valdymo fondą (OL L 234, 2021 7 2).

heroinas (CCH) ir sintetiniai narkotikai bei naujos psichoaktyviosios medžiagos (SYN-NPS). Čia teisėsaugos institucijos toliau vykdo tyrimus ir dalijasi žvalgybos informacija apie narkotikų gamybą ir aptikimą, prekybos maršrutus ir prekybos narkotikais tinklų metodus, kuriuos galima paversti tiksliniais veiklos kriterijais ir rizikos profiliais. Priemonės apima labiau struktūrizuotą ir sistemingesnę dalijimąsi svarbia su rizika susijusia informacija, strateginio ir taktinio žvalgybos vaizdo apie piktnaudžiavimą teisėtomis verslo struktūromis stiprinimą, nelegalių laboratorijų, dalyvaujančių gaminant ir eksportuojant sintetinius narkotikus ir naujas psichoaktyvias medžiagas, nustatymą ir sužlugdymą ir konkrečių tarpvalstybinių operacijų, nukreiptų prieš kokaino, kanapių, heroino, sintetinių narkotikų ir naujų psichoaktyviųjų medžiagų judėjimą, įgyvendinimą. Atsižvelgiant į pasaulinį prekybos narkotikais pobūdį, Komisija koordinuoja, skatina ir remia tarptautinį dalyvavimą įgyvendinant šiuos du prioritetus. Šiuo metu su CCH susijusioje veikloje dalyvauja 18 ES nepriklausančių šalių, o su SYN-NPS susijusioje veikloje – 13 šalių. 2024–2025 m. Komisija skatins bendradarbiavimą suteikdama **papildomos paramos tolesniam ES nepriklausančių šalių įtraukimui** į su šiais dviem prioritetais susijusią veiklą. Bus būtinas aktyvus valstybių narių ir trečiųjų šalių muitinių dalyvavimas.

Komisija taip pat toliau remis ir plėtos du laboratorijų tinklus (**Europos muitinių laboratorijų tinklą** ir **Europos kriminalistikos institutų tinklą**). Šios laboratorijos padeda policijai ir muitinėms vykdyti tyrimus ir tikrinimus ir skatins glaudesnę laboratorijų bendradarbiavimą su teisėsaugos institucijomis. Be to, vykdant ES programos „Horizontas 2020“ projektus sukurtos technologijos suteikia teisėsaugos institucijoms naujų pajėgumų, suteikdamos galimybę veiksmingiau aptikti neteisėtus narkotikus ir narkotikų pirmtakus prie sienų³⁵.

3 veiksmas. Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė kovojant su narkotikų kontrabanda ir nusikaltėlių įsiskverbimu

Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės, Europolas, EMCDDA, viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotieji subjektai

Nepaprastai svarbų vaidmenį užtikrinant **uostų saugumą** atlieka daug viešųjų ir privačiųjų subjektų – nuo **uostų valdymo įstaigų iki laivybos bendrovių ir kitų paslaugų teikėjų**. Į juos, kovojant su narkotikų kontrabanda ir nusikaltėlių įsiskverbimu, kreipiamasi pirmiausiai. Taip yra todėl, kad jie naudoja procesus, sistemas ir įrangą, kurie galėtų padėti nustatyti vidaus subjektų keliamas grėsmes visose jūrų tiekimo grandinėse – nuo siuntų kilmės vietos nustatymo iki tranzito ir perkrovos centrų bei iki pat galutinės paskirties vietos. Uostų valdymo įstaigos ir privačios laivybos bendrovės turi žinoti savo vaidmenį kovojant su prekyba narkotikais ir nusikaltėlių įsiskverbimu. Jos turėtų turėti būtinų priemonių konteineriams sekti ir uostų zonoms apsaugoti naudojamos kameras, jutiklius ir skenerius. Jos taip pat turėtų turėti priemonių tinkamai patikrinti ir įvertinti savo darbuotojus, kad būtų išvengta nusikaltėlių tinklų bandymų juos papirkti.

³⁵ *Neteisėtų narkotikų ir narkotikų pirmtakų aptikimas pasienyje naudojant labai tikslius elektroninius jutiklius* | BorderSens | Projektas | Faktų suvestinė | H2020 | CORDIS | Europos Komisija (europa.eu).

Tačiau jos negali to padaryti vienos. Kad būtų užkirstas kelias prekybai narkotikais ir nusikaltėlių įsiskverbimui, ES turi suvienyti jėgas. **Privačiojo sektoriaus ir teisėsaugos institucijų sutelkimas** gali padėti nustatyti ir įgyvendinti operatyvinius ir konkrečius sprendimus užkirsti kelią nusikaltėlių tinklų įsiskverbimui ES uostuose ir jų išnaudojimui prekybai narkotikais. Šiomis aplinkybėmis Komisija pasisako už visapusišką ir nuodugną atitinkamų ES teisės aktų³⁶ įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą (įskaitant dėl pagrindinių darbuotojų patikimumo arba asmens patikrinimo).

Kad būtų padidintas logistikos centrų atsparumas, Komisija į **viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę** suburs visus susijusius viešuosius ir privačiuosius subjektus: valstybes nares, vietos valdžios institucijas, teisėsaugos institucijas, įskaitant muitines, ES agentūras ir privačius veiklos vykdytojus uostuose. Remdamasis viešojo ir privačiojo sektorių ekspertinėmis žiniomis ir patirtimi, aljansas skatins geriausią praktiką ir išsamų patikrinimą. Jis diegs koordinuotas priemones, kad būtų dedama daugiau pastangų kovoti su prekyba narkotikais ir apsaugoti logistikos centrus nuo nusikaltėlių įsiskverbimo. Aljansas savo veikloje, be kita ko, telks dėmesį į keitimąsi strategine ir operatyvine informacija. Komisija apsvarstys, kaip aljanso nariai informacija galėtų keistis veiksmingiausiai.

3.2. Didelės rizikos nusikaltėlių tinklų išardymas

Nusikaltėlių tinklai, siekdami didelės finansinės naudos, sparčiai vystosi. Vis sudėtingesnio ir lankstesnio nusikalstamumo sąlygomis vykdyti organizuoto nusikalstamumo tyrimus itin sunku, nes sulaikytas vienas tinklo narys gali būti lengvai pakeistas kitu. Be to, nusikaltėlių tinklai naudoja sudėtingus būdus slėpdami savo turtą nuo aptikimo. Jie naudojami aukšto lygio tarpininkų, kurie valdo paralelines pagrindines sistemas, tokias kaip „Hawala“, kurios nepriklauso oficialiai finansų sistemai, paslaugomis³⁷.

Kaip išdėstyta ES organizuoto nusikalstamumo strategijoje, kad būtų pasiekta realių pokyčių kovojant su organizuotu nusikalstamumu, **būtina išardyti pačius nusikaltėlių tinklus**. Tam reikia geresnio žvalgybos vaizdo, specializuotų, gerai parengtų ir tinkamų priemonių turinčių tarnybų, veiksmingų, tikslingų ir koordinuotų teisėsaugos ir teisminių institucijų veiksmų ir tvirtos kovos su organizuotu nusikalstamumu teisinės sistemos, kuria remiantis būtų veikama.

4 veiksmas. Nusikaltėlių tinklų, keliančių didžiausią grėsmę visuomenei, žemėlapis sudarymas
Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės, Europolas, Eurojustas, CEPOL

³⁶ Žr. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 725/2004 dėl laivų ir uostų įrenginių apsaugos stiprinimo (OL 129/6) ir 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/65/EB dėl uostų apsaugos stiprinimo (OL L 310/28).

³⁷ [Other Side of the Coin: An Analysis of Financial and Economic Crime](#) („Kita medalio pusė. Finansinių ir ekonominių nusikaltimų analizė“) | Europol (europa.eu)

Kad poveikis būtų kuo didesnis, teisėsaugos ir teisminės institucijos turėtų ypatingą dėmesį skirti **tiems tinklams, kurie kelia didžiausią grėsmę mūsų visuomenei ir žmonėms**. Šie didelės rizikos nusikaltėlių tinklai pasitelkia korupciją, skverbiasi į teisėtą ekonomiką, vykdo smurto veiksmus, įskaitant bauginimą, ir valdo paralelines pagrindines finansų sistemas.

Siekiant kovoti su šiomis nusikalstamomis organizacijomis būtinas esminis pokytis: **dėmesį reikia sutelkti ne į atskirus nusikaltėlius ir konkrečius nusikaltimus, o į visų tinklų tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą**. Pagrindą šiai bendrai veiklai padėjo **naujasis platformos EMPACT prioritetas – didelės rizikos nusikaltėlių tinklai**. Ją vykdant jėgas vienija ES valstybių narių ir tarptautinių partnerių (įskaitant 37 ES nepriklausančias šalis 2023 m.) teisėsaugos ir teisminės institucijos, padedant ES institucijoms, agentūroms ir įstaigoms.

Imdamasis tolesnių veiksmų Europolas padedant valstybėms narėms **2024 m. pradžioje sudarys žemėlapi, kad nustatytų didžiausias grėsmes keliančius nusikaltėlių tinklus**, nepriklausomai nuo to, ar jie veikia ES, ar ES nepriklausančiose šalyse. Tai taip pat padės nustatyti svarbiausius didelės rizikos nusikaltėlių tinklų narius arba juos įgalinančius subjektus. Sudarius žemėlapi gerokai **pagerės žvalgybinis nusikalstamumo vaizdas**, į kurį bus atsižvelgta atliekant specialius grėsmių vertinimus ir kuris padės nustatyti tyrimų prioritetus. Žemėlapis turėtų būti **reguliariai atnaujinamas**, kad valdžios institucijos žinotų apie tinklų veiklą ir metodus. Be to, Komisija, valstybės narės ir Europolas turėtų bendradarbiauti platformoje EMPACT, kad iki 2025 m. parengtų **bendrus rodiklius ir vertinimus**, kurie suteiktų galimybę palyginti duomenis. Komisija taip pat nagrinės galimybes ES sukurti sinergiją su Interpolo kriminalinės žvalgybos informacijos analize.

5 veiksmas. Specialiųjų prokurorų ir teisėjų tinklas nusikaltėlių tinklams išardyti

Pagrindiniai subjektai: Eurojustas, Europolas, valstybės narės

Nusikaltėlių tinklai ir jų neteisėta veikla dažnai **peržengia skirtingų jurisdikciją turinčių subjektų ribas**, bet tai ne visada žinoma pradedant tyrimus vienoje valstybėje narėje. Net jei tyrėjai žino geografinę nusikaltėlių tinklo aprėptį, jiems kyla **praktinių kliūčių**. Tarp šių kliūčių yra sunkumai nustatyti savo kolegas kitose valstybėse narėse arba nepakankamas informuotumas apie konkrečias kitų valstybių narių taisykles, pavyzdžiui, tyrimo priemonių vykdymo sąlygas.

Kad išardyti nusikaltėlių tinklus ir sužlugdyti jų verslo modelius visoje ES, valdžios institucijos turi **didinti pasitikėjimą ir megzti ryšius**, kad anksti keistųsi informacija ir pradėtų lygiagrečius tyrimus tose valstybėse narėse, kuriose nustatomos sąsajos. Viso proceso metu itin svarbus reguliarus susijusių teisminių institucijų dialogas, kad būtų užtikrintas tyrimų strategijų suderinimas ir kad būtų paspartintas įrodymų rinkimas tarpvalstybiniu mastu.

Siekiant stiprinti teisminių institucijų keitimąsi informacija ir bendradarbiavimą vykdant **sudėtingus tarpvalstybinius** organizuoto nusikalstamumo **tyrimus, padedant Eurojustui turėtų būti sukurtas valstybių narių specialiųjų prokurorų ir teisėjų tinklas**. Tinklas bus specializuotų ekspertinių žinių centras, padedantis teisminėms institucijoms ir palengvinantis keitimąsi ekspertinėmis žiniomis, geriausios praktikos pavyzdžiais ir kitomis žiniomis, susijusiomis su organizuoto nusikalstamumo tyrimu ir baudžiamuoju persekiojimu. Jis skatins

dalyvaujančių skirtingų nacionalinių valdžios institucijų dialogą, sudarys sąlygas aptarti teisinės ir praktinės problemoms ir skatins naudojimąsi Eurojustu tarpvalstybinėse organizuoto nusikalstamumo bylose.

6 veiksmas. Finansų tyrimų palengvinimas

Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės, Europolas, Eurojustas, CEPOL

Kadangi organizuoto nusikalstamumo prioritetas yra pelnas, veiksmingiausias būdas neleisti nusikaltėliams gauti didelio neteisėto pelno yra **lėšų sekimo modelis**. Tarybos išvadose dėl finansų tyrimų stiprinimo siekiant kovoti su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu³⁸ valstybės narės įsipareigojo **gerinti finansų tyrimus**, kurie yra nepaprastai svarbi kovos su organizuotu nusikalstamumu dalis. Komisijos pasiūlymas dėl **konfiskavimo ir turto susigrąžinimo**, kurį netrukus priims Europos Parlamentas ir Taryba, paskatins sistemingus finansų tyrimus. Tuos tyrimus palengvins neseniai pasiektas susitarimas dėl **banko sąskaitų registrų sujungimo** bei sugriežtintos kovos su pinigų plovimu taisyklės. Priėmus kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu (KPP / TF) teisės aktų rinkinį, būsima Kovos su pinigų plovimu institucija (AMLA) teiks operatyvinę paramą bendras analizes vykdančioms finansinės žvalgybos padalinėms. Taip bus prisidėta prie veiksmingesnio tarpvalstybinių bylų nustatymo ir analizės.

Papildydamos kovos su pinigų plovimu taisyklės, kai kurios valstybės narės įsteigė **viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes, valdžios institucijoms ir bankams bei finansų ir kredito įstaigoms** suteikiančias galimybę **keisti operatyvine informacija**. Šios partnerystės padeda privačiosioms įstaigoms, kurios yra pirmosiose gretose aptinkant neteisėtus finansinius srautus tarp milijardų kasdienių sandorių, nustatyti sunkiai randamą veiklą. Kad palengvintų šios rūšies bendradarbiavimo plėtotę valstybėse narėse, Europolo Finansinės žvalgybos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė, neviršydamą Europolo įgaliojimų, iki 2024 m. vidurio parengs **planą**, kuriame bus apibendrintos teisinės sistemos ir praktiniai žingsniai, kurių ėmėsi valstybės narės ir trečiosios šalys, **kad įsteigtų kovos su pinigų plovimu partnerystes**. Šiame plane turėtų būti atsižvelgta į geriausią praktiką ir teisinius aspektus, išdėstyti Komisijos tarnybų darbiname dokumente šia tema³⁹, bei derybų dėl kovos su pinigų plovimu dokumentų rinkinio rezultatus. Jis visų pirma turėtų būti grindžiamas veiksmais, kurių jau ėmėsi valstybės narės siekdamos užtikrinti, kad keitimasis asmens duomenimis neviršytų to, kas būtina, ir būtų proporcingas pinigų plovimo nusikaltimų prevencijos, nustatymo ir tyrimo tikslui bei apsaugos priemonių, nustatytų siekiant apsaugoti asmens duomenis, atžvilgiu.

Vykdydamos organizuoto nusikalstamumo tyrimus, teisėsaugos institucijos turėtų sistemingiau naudoti **lygiagrečius finansų tyrimus**. Tačiau sudėtingiems finansų tyrimams atlikti reikia specializuotų ekspertinių žinių, gebėjimų ir technologinių priemonių. Siekiant padėti valstybėms

³⁸ ST 8927/20, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8927-2020-INIT/lt/pdf>.

³⁹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl viešųjų ir privačiųjų partnerystės naudojimo siekiant užkirsti kelią pinigų plovimui ir terorizmo finansavimui ir kovoti su jais, Briuselis, 2022 10 27 (SWD/2022. 347 final).

narėms labai svarbus **Europolo Kovos su finansų ir ekonominiais nusikaltimais centras**, kuris 2022 m. padėjo atlikti daugiau kaip 400 finansų tyrimų⁴⁰, ir Eurojustas, kuris kompetentingoms institucijoms teikia neteisėto turto susigrąžinimo gaires ir geriausios praktikos pavyzdžius. Visų pirma centras gali suteikti vertingos paramos bendrai pagrindinės bankininkystės tyrimų veiklai. Be to, padėti valstybėms narėms gerinti teisėsaugos įgūdžius ir ekspertines žinias atliekant finansų tyrimus galima pasinaudojus **CEPOL mokymo pajėgumais**.

Kuriant nusikaltėlių tinklo finansinį profilį reikia sutelkti ir analizuoti skirtingus informacijos šaltinius, įskaitant informaciją apie kriptoturtą, kuriuo, kad paslėptų savo finansinį pėdsaką, dažnai naudojasi prekybos narkotikais grupės. Taip pat reikia suderinti skirtingus renkamų duomenų formatus, nustatyti esybes nesusistemintuose duomenų rinkiniuose ir sukurti didelį subjektų skaičių. Kai kurios valstybės narės, tokios kaip Latvija, Slovėnija ir Ispanija, šiuo tikslu parengė arba rengia savo **finansinių sandorių analizės priemones. Priemonė *match* tinkle FIU.net**, kuriam nuo 2021 m. prieglobą teikia ir kurį valdo Komisija, suteikia Finansinės žvalgybos padaliniais galimybę sukurti informaciją (pvz., susijusią su sandoriais) pseudoniminiu būdu ir tikruoju laiku nustatyti, ar subjektas jau žinomas kitam padaliniui. Tokiu atveju galima keisti informacija ir drauge rengti bylas. Finansinės žvalgybos padaliniai primygtinai raginami visapusiškai pasinaudoti tinklo FIU.net funkcija *match*.

Be to, pagal **programą „Europos horizontas“** 2024 m. birželio mėn. Komisija paskelbs kvietimą teikti pasiūlymus dėl mokslinių tyrimų ir inovacijų saugumo srityje, kuris suteiks tolesnių finansavimo galimybių konkrečių priemonių, skirtų veiksmingiems finansų tyrimams vykdyti, plėtotei ir diegimui⁴¹.

7 veiksmas. Skaitmeninių tyrimų palengvinimas

Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės, Europolas, Eurojustas, CEPOL

Mūsų kasdieniui veiklai labiau nei kada nors anksčiau persikeliant į internetą, ten persikelia ir neteisėta veikla. Tyrėjai susiduria su padėtimi, kurioje nusikaltėliai greitai išnaudoja internetinio pasaulio teikiamas galimybes ir toliau naudoja vis pažangesnes technologijas savo tikslams pasiekti. Todėl reaguodama į tuos pokyčius Komisija siekia išnagrinėti keletą darbo krypčių. 2023 m. birželio mėn. Komisija įsteigė **Prieigos prie duomenų veiksmingai teisėsaugai užtikrinti aukšto lygio grupę**⁴². Aukšto lygio grupė suburia teisėsaugos ir teismines institucijas, duomenų apsaugos, privatumo ir kibernetinio saugumo ekspertus, privatųjį sektorių, nevyriausybinės organizacijas ir akademinę bendruomenę. Siekdama, kad būtų užtikrinta tinkama prieiga prie duomenų, kovojama su nusikalstamumu ir didinamas visuomenės saugumas skaitmeniniame amžiuje, grupė nagrinėja uždavinius, kurių kasdieniame darbe kyla teisėsaugos

⁴⁰ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-financial-and-economic-crime-centre-efecc>

⁴¹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/horizon-cl3-2024-fct-01-08>

⁴² COM/2023/3647 final.

specialistams, ir galimus jų sprendimus. **2024 m.** grupė **paskelbs ataskaitą** su techninėmis, veiksmų arba teisinėmis rekomendacijomis.

Komisija taip pat padeda didinti **valstybių narių valdžios institucijų gebėjimus vykdyti skaitmeninius tyrimus** padėdama Europos mokymo ir švietimo elektroninių nusikaltimų srityje grupei⁴³ rengti mokymo išteklius. Per pastaruosius trejus metus grupė surengė mokymus ne mažiau kaip 1 000 policijos pareigūnų. Be to, kad būtų parengta tyrimus padedančių vykdyti skaitmeninių priemonių, kurios būtų nemokamai prieinamos ES teisėsaugos institucijoms ir Europolui, Komisija finansuoja Europos kovos su kibernetiniais nusikaltimais technologijų plėtojimo asociaciją⁴⁴. Eurojustas remia kovą su kibernetiniais nusikaltimais per Europos teisminį kovos su kibernetiniais nusikaltimais tinklą, teikdamas strateginę paramą ir geriausios praktikos pavyzdžius.

Pati prekyba narkotikais taip pat vykdoma internetu tiek tamsiojo interneto prekyvietėse, tiek paviršiniame internete, be kita ko, socialiniuose tinkluose. Kovoiant su šios rūšies neteisėta prekyba susiduriama su dideliais iššūkiais. Komisija sieks spręsti prekybos narkotikais internete problemą, be kita ko, bendradarbiaudama su privačiuoju sektoriumi **ES interneto forume**. 2024 m. forumas pateiks **žinių rinkinį**, skirtą padėti socialinės žiniasklaidos bendrovėms geriau moderuoti narkotikų turinį savo platformose. Be to, 2024 m. Komisija parengs **IT priemonę**, kad padėtų teisėsaugos institucijoms **stebėti tamsųjį internetą** kovojant su prekyba narkotikais⁴⁵. Galiausiai pagal programą „Europos horizontas“ nuo 2023 m. lapkričio mėn. Komisija finansuos saugumo mokslinių tyrimų projektą, pagal kurį kovojant su neteisėtų narkotikų gamyba ir prekyba jais bus naudojamas dirbtinis intelektas.

8 veiksmas. Šengeno informacinės sistemos perspėjimų potencialo išnaudojimas

Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės, Europolas

Siekiant nustatyti ir sulaikyti nusikaltėlius, labai svarbu keistis operatyvine informacija tarpvalstybiniu mastu. Šengeno informacinės sistemos (SIS) funkcijos, nustatytos naująja, 2023 m. kovo mėn. įsigaliojusia, teisine sistema⁴⁶, padeda užkirsti kelią nusikaltėliams ir teroristams nenustatytiems judėti ES arba į ją atvykti. Į modernizuotą SIS įtraukti naujų kategorijų perspėjimai ir biometriniai duomenys (tokie kaip delno atspaudai, pirštų pėdsakai ir DNR įrašai) siekiant teisingai nustatyti asmenis, kurie keliauja prisidengdami kito asmens tapatybe, ir informaciją apie automobilius ar kitus daiktus, kuriuos jie naudoja. Nauji perspėjimai

⁴³ <https://www.ecteg.eu/>

⁴⁴ <https://www.eactda.eu/>

⁴⁵ Europos Parlamento dalyvaujant EMCDDA ir Europolui pasiūlytas parengiamųjų veiksmų dėl ES koordinuojamos tamsiojo interneto stebėsenos siekiant kovoti su nusikalstama veikla įgyvendinimas, laikantis ES narkotikų strategijos ir veiksmų plano.

⁴⁶ 2018 m. lapkričio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1862 dėl Šengeno informacinės sistemos (SIS) sukūrimo, eksploatavimo ir naudojimo policijos bendradarbiavimui ir teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose, kuriuo iš dalies keičiamas ir panaikinamas Tarybos sprendimas 2007/533/TVR ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1986/2006 ir Komisijos sprendimas 2010/261/ES (OL L 312, 2018 12 7, p. 56).

dėl asmenų ir daiktų, dėl kurių ketinama atlikti atsargius patikrinimus, tikslius patikrinimus arba konkrečius patikrinimus, suteikia valdžios institucijoms galimybę rinkti tikslingą informaciją apie įtariamuosius sunkiu nusikaltimu arba organizuotu nusikalstamumu ar terorizmu.

Be to, neseniai sustiprinus Europolo įgaliojimus ši agentūra gali padėti valstybėms narėms tvarkyti ES nepriklausančių šalių arba tarptautinių organizacijų perduodamus duomenis. Europolas taip pat gali pasiūlyti valstybėms narėms įvesti informacinius perspėjimus į SIS⁴⁷.

Todėl valstybės narės yra primygtinai raginamos visapusiškai pasinaudoti SIS turimomis kovos su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu priemonėmis. Visų pirma nepaprastai svarbu, kad valstybės narės sistemoje teiktų perspėjimus apie didelės rizikos nusikaltėlių tinklų narius arba juos įgalinančius subjektus ir apie atitiktis praneštų Europolui. 2023 m. kovo mėn. Komisija pradėjo **tyrimą siekdama išnagrinėti, įvertinti ir pasiūlyti įvairias galimybes**, kaip nacionaliniai biurai (SIRENE biurai) galėtų novatoriškiau keistis papildoma informacija apie SIS perspėjimus, kad šia informacija būtų naudojama geriau. 2026 m. Komisija atliks bendrą centrinės SIS, nacionalinių valdžios institucijų keitimosi papildoma informacija įvertinimą, įskaitant automatinės pirštų atspaudų identifikavimo sistemos vertinimą, taip pat informavimo apie SIS kampanijų vertinimą.

9 veiksmas. Tvirtesnės kovos su organizuotu nusikalstamumu teisinės sistemos sukūrimas ***Pagrindiniai subjektai: Komisija, Europos Parlamentas, Taryba, vyriausysis įgaliotinis***

Veiksminga ES teisinė sistema yra itin svarbi siekiant teisėsaugos ir teisminės institucijoms suteikti būtiną kovos su organizuotu nusikalstamumu priemonių. 2023 m. vasario mėn. paskelbtame tyrime, kuriame vertinamas 2008 m. Pamatinio sprendimo dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu⁴⁸ veiksmingumas, buvo pabrėžti **dideli valstybių narių skirtumai, susiję su nusikalstama veika, bausmėmis ir tyrimo priemonėmis**, dalyvavimo nusikalstamos organizacijos veikloje atveju. Šie skirtumai sukuria kliūčių tarpvalstybiniam bendradarbiavimui ir gali atgrasyti valdžios institucijas nuo nusikaltėlių tinklų ir jų narių tyrimo.

Kad būtų pašalinti nustatyti trūkumai, Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, Europos Parlamentu, ES agentūromis ir įstaigomis bei kitais suinteresuotaisiais subjektais, kad sustiprintų **kovos su organizuotu nusikalstamumu teisinę sistemą** ir jos įgyvendinimą. Vertinant esamą teisinę sistemą taip pat reikės įvertinti **suderintas teises** organizuoto nusikalstamumo **apibrėžtis** ir pritaikyti jas prie nusikaltėlių tinklų ir jų pagrindinių narių realybės, kad būtų užtikrintos **atgrasomos sankcijos** už dalyvavimą nusikalstamos organizacijos veikloje arba

⁴⁷ 2022 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/991, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2016/794, kiek tai susiję su Europolo bendradarbiavimu su privačiais subjektais, Europolo atliekamų asmens duomenų tvarkymu padedant atlikti nusikalstamų veikų tyrimus ir Europolo vaidmeniu mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje (OL L 169, 2022 6 27, p. 1).

⁴⁸ 2008 m. spalio 24 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/841/TVR dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu (OL L 300, 2008 11 11).

vadovavimą tokiai organizacijai. Kad kompetentingos institucijos galėtų geriau nustatyti ir tirti organizuotą nusikalstamą veiklą, atliekant peržiūrą reikėtų išnagrinėti priemones, kuriomis užtikrinama, kad institucijos turėtų tinkamų **specialių tyrimo metodų**. Turėtų būti svarstoma, ar reikėtų papildomų priemonių, tokių kaip **nacionalinės kovos su organizuotu nusikalstamumu strategijos**, taip pat **specializuoti padaliniai**, turintys kelių sričių ekspertinių žinių ir galintys imtis sudėtingų tyrimų. Be to, atliekant peržiūrą reikėtų nagrinėti, ar siekiant palengvinti **prieš bendrininkus parodymus duodančių asmenų** bendradarbiavimą reikėtų ES lygmens priemonių.

Kalbant būtent prekybą narkotikais, 2024 m. bus įvertintas **Tarybos pamatinis sprendimas 2004/757/TVR, nustatantis būtiniausias nuostatas dėl nusikalstamų veikų sudėties požymių ir bausmių neteisėtos prekybos narkotikais srityje**⁴⁹. Taisyklės, ypač susijusios su baudžiamosiomis sankcijomis, galėtų būti iš dalies pakeistos, modernizuotos ir sugriežtintos.

ES lygmeniu turėtų būti toliau svarstoma, ar būtų svarbu imtis kitų priemonių, kuriomis ribojama nusikaltėlių tinklų narių galimybė pateikti į ES vidaus rinką. Tam tikros trečiųjų šalių taikomos priemonės galėtų vertingai papildyti teisėsaugos pastangas: atkirsti nusikaltėlius nuo lėšų, kurios jiems suteikia galimybę įsiskverbti į ekonomiką, ir apriboti jų gebėjimą veikti tarpvalstybiniu mastu, ypač tais atvejais, kai įtariamasis yra už ES ribų.

3.3.Prevenција

Komisijos nuomone, **nusikaltimų prevencija yra neatsiejama ilgalaikio atsako kovojant su organizuotu nusikalstamumu dalis**. Vykdam ES nusikalstamumo prevencijos politiką dėmesys sutelkiamas į techninių arba administracinių kliūčių, kurios užkerta kelią asmenims įvykdyti nusikaltimą, sukūrimą. Be to, ja skatinamas keitimasis patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais siekiant sumažinti nusikalstamumą ir recidyvą skatinančius veiksnius, įskaitant pastangas užkirsti kelią asmenims atsidurti pažeidžiamose situacijose, dėl kurių jie gali elgtis nusikalstamai. Prevencija yra neatsiejama ES saugumo politikos, taikomos narkotikams⁵⁰, korupcijai⁵¹, kibernetiniams nusikaltimams⁵² ir daugeliui kitų sričių, dalis.

Daugiadalykis ir tarpžinybinis požiūris į nusikalstamumo prevenciją turėtų apimti glaudų bendradarbiavimą su vietos valdžios institucijomis ir pilietine visuomene. Tai gali padėti sumažinti nusikalstamos veiklos tikimybę sudarant kliūčių, didinant potencialių aukų informuotumą ir padedant pažeidžiamiems asmenims ir bendruomenėms, kad būtų sumažinta rizika nusikalsti. Komisija remia valstybes nares ir vietos politikos formuotojus bei specialistus skatindama įrodymais grindžiamą nusikalstamumo prevencijos politiką ir priemones.

⁴⁹ 2004 m. spalio 25 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2004/757/TVR, nustatantis būtiniausias nuostatas dėl nusikalstamų veikų sudėties požymių ir bausmių neteisėtos prekybos narkotikais srityje (OL L 335, 2004 11 11, p. 8).

⁵⁰ COM/2020/ 606 *final*.

⁵¹ COM/2023/ 234 *final*.

⁵² https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/cybercrime_lt

Komisija taip pat pabrėžia, kad politikos formuotojai ir specialistai turi **megzti ryšius ir keistis informacija** ES, nacionaliniu ir vietos lygmenimis aiškiai nustatytais ir gerai žinomais sklaidos ir ryšių kanalais.

10 veiksmas. Organizuoto nusikalstamumo veiklos prevencija administracinėmis priemonėmis
Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės, Europolas, Europos tinklas dėl administracinio požiūrio

Daugiau kaip 80 proc. šiandien ES veikiančių nusikaltėlių tinklų savo nusikalstamai veiklai naudojami teisėtomis verslo struktūromis⁵³. Pavyzdžiui, jie įsteigia mažasias įmones, kad plautų savo neteisėtai gautą pelną arba konkuruotų viešuosiuose konkursuose apgaudinėdami viešąsias institucijas. Todėl labai svarbu, kad **administracinės institucijos žinotų** apie svarbų vaidmenį, kurį jos gali atlikti kovojant su organizuotu nusikalstamumu. Be to, nacionaliniu ir vietos lygmenimis **turi būti įdiegtos tinkamos procedūros** uždaryti įmonę, atlikti asmens patikrinimus prieš išduodant leidimus, prieš konkursus ir prieš teikiant subsidijas ir nustatyta kitų kliūčių, tokių kaip patikrinimai (pavyzdžiui, sveikatos arba darbo patikrinimai), kurios užkerta kelią nusikaltėliams įvykdyti nusikaltimą.

Kelios valstybės narės yra įdiegusios gerai išplėtotas sistemas, kai vietos valdžios institucijoms yra **suteiktos teisės naudoti administracines priemones, kad užkirstų kelią nusikaltėlių įsiskverbimui** į teisėtas įmones ir administracinę infrastruktūrą. Tačiau kitose valstybėse narėse **administracinis požiūris** vis dar nėra pakankamai išplėtotas. Be to, nacionalinių sistemų ir praktikos skirtumai apsunkina tarpvalstybinį bendradarbiavimą, todėl nusikaltėliai tiesiog kerta sieną, kad įsteigtų naujas sukčiaujančias įmones, jei valdžios institucijos uždarė ankstesnę jų įmonę.

Todėl reikėtų toliau stiprinti visų valstybių narių keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais ir gairėmis, kad būtų padėta valstybėms narėms kurti nacionalines sistemas ir taikyti administracinį požiūrį. **2024 m.** Komisija **parengs praktines** administracinių priemonių naudojimo ir keitimosi informacija kovojant su nusikaltėlių įsiskverbimu **gaires**. Šis darbas bus grindžiamas ES regioninio informacijos ir ekspertinių žinių centro⁵⁴ (tai ES finansuojamas projektas, kuriuo remiamas Belgijos, Vokietijos ir Nyderlandų tarpvalstybinis administracinis požiūris), Europos tinklo dėl administracinio požiūrio⁵⁵ ir platformos EMPACT patirtimi.

Administracinis požiūris yra vienas iš platformos EMPACT devynių bendrų horizontaliųjų strateginių tikslų. Komisija primygtinai ragina valstybes nares ir Europolą 2024–2025 m. vykdyti konkrečias operatyvines priemones, kuriomis prisidedama prie šio tikslo įgyvendinimo.

⁵³ <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report>

⁵⁴ EURIEC

⁵⁵ [Pradžios puslapis. Europos tinklas dėl administracinio požiūrio](#)

11 veiksmas. Kova su propirmtakių platinimu

Pagrindiniai subjektai: Komisija, Europos Parlamentas, Taryba, EMCDDA

Nusikaltėliai (neteisėtai) naudoja chemines medžiagas, kurių reikia kasdieniams produktams gaminti, neteisėtų narkotikų gamybai. Siekdama apriboti ir kontroliuoti galimybę gauti tų narkotikų pirmtakų, ES jau nustatė taisykles.⁵⁶ Tačiau nusikaltėliai gali lengvai apeiti esamą šių medžiagų kontrolę kurdami vis naujus propirmtakius – tradiciniams narkotikų pirmtakams artimai giminingas chemines medžiagas. Jie kuriami siekiant apeiti muitinį tikrinimą ir nežinoma apie joki teisėtą jų naudojimą.

Dabartinėje narkotikų pirmtakus reglamentuojančioje ES teisės aktų sistemoje⁵⁷ laikomasi daug laiko užimančio kiekvienos atskiros medžiagos įtraukimo į oficialų sąrašą metodo, dėl kurio sunku neatsilikti nuo sparčiai naujoves kuriančių organizuotų nusikalstamų grupių. Kaskart kaip narkotikų pirmtaką nustačius naują medžiagą, ją įtraukus į sąrašą ir numačius jos kontrolę ir stebėseną, organizuotos nusikalstamos grupės reaguoja šiek tiek pakeisdamos molekulinę struktūrą ir sukurdamos naują narkotikų pirmtaką. Tai galima padaryti daug greičiau nei užtrunka įtraukti medžiagą į oficialų sąrašą (užtikrinti jos kontrolę).

Todėl nuo 2024 m. Komisija ketina nustatyti novatoriškus būdus **paspartinti ir išplėsti esamą narkotikų pirmtakų įtraukimo į oficialų sąrašą metodą**. Į oficialų sąrašą įtrauktų medžiagų diapazonas bus išplėstas įtraukiant aiškiai nustatytus derivatus ir susijusias chemines medžiagas, kurie gali būti lengvai pakeičiami į pakaitalus arba naudojami kaip pakaitalai neteisėtos gamybos metu. Įtraukimo į oficialų sąrašą trukmės klausimu Komisija, dirbdama kartu su Europos Parlamentu ir Taryba, taip pat dės visas pastangas, kad paspartintų būsimų deleguotųjų aktų, kuriais į oficialų sąrašą įtraukiamos papildomos medžiagos, priėmimo procedūrą. Į oficialų sąrašą įtraukdama papildomas medžiagas Komisija pasiūlys kuo visapusiškiau įgyvendinti šį naują metodą galiojančioje ES teisinėje sistemoje.

Vėlesniame etape, nuodugniai išnagrinėjusi kylančias problemas ir galimus sprendimus ir remdamasi ES reglamentų dėl narkotikų pirmtakų⁵⁸ vertinimo rezultatais, Komisija gali **peržiūrėti šiuos reglamentus**⁵⁹, taip pat ir siekdama spręsti nustatytas su propirmtakiais susijusias problemas. Komisija remia tarptautines pastangas ir tai darys ir ateityje. ES siekia

⁵⁶ 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 111/2005, nustatantis prekybos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais) tarp Bendrijos ir trečiųjų šalių stebėsenos taisyklės (OL L 22, 2005 1 26, p. 1–10), ir 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 273/2004 dėl narkotinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) (OL L 47, 2004 2 18).

⁵⁷ 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 111/2005, nustatantis prekybos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais) tarp Bendrijos ir trečiųjų šalių stebėsenos taisyklės (OL L 22, 2005 1 26, p. 1–10), ir 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 273/2004 dėl narkotinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) (OL L 47, 2004 2 18).

⁵⁸ COM/2020/ 768 *final*.

⁵⁹ 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 111/2005, nustatantis prekybos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais) tarp Bendrijos ir trečiųjų šalių stebėsenos taisyklės (OL L 22, 2005 1 26, p. 1), ir 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 273/2004 dėl narkotinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) (OL L 47, 2004 2 18).

tvirtesnio daugiašalio bendradarbiavimo sprendžiant uždavinius, kuriuos kelia į oficialų sąrašą neįtrauktos medžiagos, visų pirma propirmtakiai, ir didinti informuotumą apie juos. ES taip pat atidžiai stebi Jungtinių Tautų Narkotinių medžiagų komisijos, kuri reguliariai peržiūri ir analizuoja pasaulinę su narkotikais susijusią padėtį, darbą ir prie jo prisideda. ES ir toliau glaudžiai bendradarbiaus su **Tarptautine narkotikų kontrolės valdyba** ir bendramintėmis šalimis, kurios imasi konkrečių kovos su šiuo reiškiniu veiksmų. Labai svarbu reaguoti aktyviau, nes šiuo metu nusikaltėliai turi pakankamai laiko sugalvoti, kaip apeiti kontrolę.

12 veiksmas. Nusikaltėlių tinklų vykdomo vaikų ir jaunimo verbavimo prevencija

Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės (įskaitant vietos valdžios institucijas), EMCDDA, Europos nusikalstamumo prevencijos tinklas, pilietinės visuomenės organizacijos

Nusikaltėlių tinklai, įskaitant narkotikų prekeivius, išnaudoja pažeidžiamus žmones ir naudoja jaunimą ar net vaikus nusikalstamai veiklai vykdyti. Ta veikla – tai, be kita ko, vagystės įsibraunant į patalpas, vagiliavimas iš parduotuvių, konteinerių su narkotikais ištuštinimas, sprogmenų padėjimas, sukčiavimas internete arba banko sąskaitų „skolinimas“. Ieškantys lengvai uždirbamų pinigų jaunuoliai gundomi mesti mokyklą arba darbą. Siekiant apsaugoti jaunimą ir nutraukti nusikalstamą veiklą **itin svarbu investuoti į veiksmingą nusikalstamumo prevencijos politiką ir priemones.**

Nusikalstamumo prevencijoje dalyvauja **vietos bendruomenės, šeimos, mokyklos, socialinės gerovės sektorius, pilietinė visuomenė, teisėsauga, teisminės institucijos, įkalinimo įstaigos ir privatusis sektorius.** Šiomis aplinkybėmis labai svarbu veiksmingai naudoti ES ir nacionalinius išteklius socialinei sanglaudai gerinti, nedarbo problemai spręsti ir užtikrinti, kad jaunimas nemestų mokslo. Naudodama „Europos socialinį fondą +“ ir atsižvelgdama į Europos socialinių teisių ramsčio⁶⁰ įgyvendinimą, Komisija toliau padės pažeidžiamiems jaunuoliams išnaudoti savo potencialą remdama vietos kovos su skurdu, socialinės įtraukties ir jaunimo nedarbo iniciatyvas.

Remdamasi Europos nusikalstamumo prevencijos tinklo, Informacijos apie radikalizaciją tinklo ir platformos EMPACT patirtimi, Komisija stiprins keitimąsi su nusikalstamumo prevencija susijusiomis žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais. **2024 m.** Komisija kartu su valstybėmis narėmis, ES nusikalstamumo prevencijos tinklu ir kitais suinteresuotaisiais subjektais suburs ir nusikalstamumo prevencijos specialistus bei politikos formuotojus **nusikalstamumo prevencijai skirtose aukšto lygio konferencijoje** ir pateiks geriausios praktikos pavyzdžių organizuoto nusikalstamumo verbavimo prevencijos srityje rinkinį.

13 veiksmas. Visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos gerinimas srityse, kurioms poveikį daro narkotikų vartojimas ir pardavimas bei su narkotikais susijęs nusikalstamumas

Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės, EMCDDA

⁶⁰ COM/2017/ 250 final.

Keliose ES šalyse formuojasi su narkotikais susiję nusikalstamumo centrai. **Narkotikai parduodami, vartojami ir su narkotikais susiję nusikaltimai itin dažnai vykdomi** tam tikrose vietose, tokiose kaip tam tikri miestų rajonai, geležinkelio stotys ir metro stotelės bei miestų dykvietės. Taip yra dėl daugelio **veiksnių**, įskaitant skurdą ir socialinę atskirtį. Dėl to didėja vietos bendruomenių nesaugumas, o tose zonose narkotikus vartojantys žmonės toliau kenčia dėl sveikatos problemų, stigmos ir socialinės žalos. Šios neteisėtos veiklos koncentracijos keliamų uždavinių vietos valdžios institucijos vienos išspręsti negali, ir jiems reikia tvarių sprendimų.

Dėl didelių vietos, regioninės ir nacionalinės padėties skirtumų turi būti nustatyti tikslingi sprendimai, kurių atveju teisėsaugos atsakas derinamas su socialinėmis ir sveikatos priemonėmis. Nepaprastai svarbu sukurti susijusių subjektų keitimosi geriausios praktikos pavyzdžiais ir įrodymais pagrįstais metodais erdvę. Komisija, padedama EMCDDA, **2024 m. surengs aukšto lygio konferenciją**, kurioje suburs teisėsaugos institucijas, vietos valdžios institucijas ir sveikatos ir socialinės srities specialistus, įskaitant sveikatos priežiūros tarnybas, kad būtų parengta geriausios praktikos pavyzdžių. Remiantis EMCDDA Europos prevencijos mokymo programa⁶¹, kaip platformos EMPACT dalis bus rengiami bendri veiksmai ir mokymai.

3.4. Tarptautinis bendradarbiavimas

Dėl nusikaltėlių tinklų pasaulinės veiklos aprėpties ir jų tarpusavio sąsajų **ES** yra dar aktualiau **ieškoti visapusiškų sprendimų už savo sienų**. Kovoiant su prekyba narkotikais pirmenybė teikiama bendradarbiavimui su tomis šalimis ir regionais, per kuriuos eina pagrindiniai narkotikų tiekimo maršrutai ir kuriuos ypač veikia neigiami prekybos narkotikais padariniai. Taip pat nepaprastai svarbu bendradarbiauti su pagrindiniais partneriais, kurie gali padėti rasti sprendimų. ES išorės veiksmai ir partnerystės yra visapusiški, juos įgyvendinant dėmesys sutelkiamas ir į organizuoto nusikalstamumo prevenciją, ir į kovą su juo.

ES turėtų toliau gerinti teisėsaugos ir teisminį bendradarbiavimą su tomis šalimis, kuriose nusikaltėliai, kad pasislėptų arba paslėptų savo turtą, piktnaudžiauja nacionalinėmis teisinėmis sistemomis. Be to, pagal **strategiją „Global Gateway“**⁶² ES toliau investuos į partnerių infrastruktūros poreikius, visų pirma į pažeidžiamumo mažinimą logistikos centruose, įgyvendindama specialias Europos komandos iniciatyvas, kuriomis taip pat remiamas saugumo didinimas ir technologinis stiprinimas.

Kalbant apie **uostų apsaugą** nuo nusikaltėlių įsiskverbimo, bendradarbiaudama su ES nepriklausančiomis šalimis Komisija pabrėžia, jog svarbu, kad jos visapusiškai laikytųsi

⁶¹ https://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/european-prevention-curriculum_lt

⁶² JOIN/2021/30 *final*.

Tarptautinės konvencijos dėl žmogaus gyvybės apsaugos jūroje (SOLAS) (ypač specialių jūrų saugumo didinimo priemonių) ir Tarptautinio laivų ir uostų įrenginių apsaugos (ISPS) kodekso⁶³.

14 veiksmas. Paramos operatyvinėms kovos su prekyba narkotikais operacijoms Vakarų Afrikoje stiprinimas

Pagrindiniai ES subjektai: Komisija, valstybės narės, MAOC-N, Europolas

Gvinėjos įlanka tapo vienu iš **svarbiausių** iš Pietų Amerikos besidriekiančių **prekybos narkotikais maršrutų**. Narkotikai į Europą patenka per Gvinėjos įlanką žvejybos laivais, pramoginiais laivais, burlaiviais ir kitų rūšių laivais, atvykstančiais iš Pietų Amerikos. Tie laivai pakrauna savo neteisėtus krovinius netoli krantų ir plaukia link Gvinėjos įlankos, kad pristatytų narkotikus į kitus laivus. Tuomet tie laivai atgabena siuntą į krantą, o iš ten narkotikai kontrabanda gabenami per Sacharos dykumą į Europą.

Laikydamosi ES jūrų saugumo strategijos kintančioms jūrų grėsmėms šalinti ir veiksmų plano⁶⁴ bei ES strategijos dėl Gvinėjos įlankos⁶⁵, Komisija kartu su ES valstybėmis narėmis sieks koordinuotai spręsti šio narkotikų tiekimo maršruto problemą. Jos tai darys keisdamosi informacija, stiprindamos nacionalinį jūrinį buvimą šioje zonoje, palengvindamos bendras operacijas padedant Jūrų analizės ir operacijų centrui kovai su prekyba narkotikais (MAOC-N) ir toliau **remdamos Vakarų Afrikos šalių kovos su prekyba narkotikais gebėjimų stiprinimą**, pavyzdžiui, įgyvendindamos Pasaulinę neteisėtų srautų programą (GIFP).

Būsima jūrų saugumo programa „**Jūrų saugumo Afrikoje didinimas**“ („**Saugios Afrikos jūros**“) siekiama stiprinti teisėsaugos institucijų gebėjimus kovoti su prekyba narkotikais jūroje – ir Gvinėjos įlankos regione, ir palei Suahelių pakrantę, ir vakarinėje Indijos vandenyno dalyje esančiame salų regione.

Be to, ES nagrinėja **galimus būsimus regioninius veiksmus Vakarų Afrikoje, kurie būtų vykdomi vadovaujantis visapusišku neteisėtos prekybos koridorių ir centrų požiūriu**. Tokia programa būtų toliau prisidedama prie stabilizavimo pastangų, visų pirma sprendžiant galimų esamų organizuoto nusikalstamumo ir teroristinės veiklos plėtros Vakarų Afrikoje sąsają klausimą.

15 veiksmas. ES bendradarbiavimo su Lotynų Amerikos ir Karibų šalimis kovojant su organizuotu nusikalstamumu skatinimas

Pagrindiniai ES subjektai: Komisija, Europolas, Eurojustas, valstybės narės

⁶³ [SOLAS XI-2 ir ISPS kodeksas \(imo.org\)](https://www.imo.org)

⁶⁴ Peržiūrėta ESJSS buvo išsiųsta patvirtinti Tarybai.

⁶⁵ ES strategija dėl Gvinėjos įlankos, 2014 m. kovo 17 d., Europos Sąjungos Taryba, <https://www.consilium.europa.eu/media/28734/141582.pdf>.

Lotynų Amerikai ir Karibams (LAK) bei ES kylančios nusikalstamumo grėsmės labai kenkia abiejų regionų žmonių saugumui ir gerovei, todėl turime suvienyti jėgas kovai su šia grėsme. Visų pirma, siekdama gerinti teisėsaugos bendradarbiavimą su Lotynų Amerika, Komisija su Bolivija, Brazilija, Ekvadoru, Meksika ir Peru derasi dėl **tarptautinių susitarimų dėl keitimosi asmens duomenimis su Europolu**. Komisija taip pat intensyvina darbą, kad baigtų derybas su Brazilija, Argentina ir Kolumbija dėl **tarptautinių teismo bendradarbiavimo susitarimų su Eurojustu**. Komisija taip pat apsvarstys galimybę pasiūlyti išplėsti Tarybos įgaliojimus, visų pirma įtraukiant ir kitas Lotynų Amerikos šalis, susijusias su būsimu Eurojusto dalyvavimu teismo bendradarbiavimo regione klausimais.

Igyvendinant sustiprintą ES ir LAK partnerystę teisingumo ir saugumo srityje ir jos Europos komandos iniciatyvą, vykdomos regioninės programos, kuriomis remiamos integruoto sienų valdymo pastangos ir kova su prekyba žmonėmis ir neteisėtu jų gabenimu keliose Pietų Amerikos šalyse⁶⁶ (EUROFRONT), taip pat mažinama narkotikų pasiūla ir paklausa Lotynų Amerikoje ir Karibuose (COPOLAD), ir Pasaulinė neteisėtų srautų programa, kuria siekiama stiprinti kovos su organizuotu nusikalstamumu gebėjimus visoje Lotynų Amerikoje ir Karibuose (greta kitų regionų). Aukšto lygio dialogas taip pat bus stiprinamas naudojant ES ir CELAC koordinavimo ir bendradarbiavimo narkotikų klausimais mechanizmą. Šiuo atžvilgiu papildomų išteklių ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų šalių bendradarbiavimui teisėsaugos srityje stiprinti, įskaitant paramą AMERIPOL, bus suteikta pagal **naująją programą EL PACCTO 2.0**. Vykdamas EL PACCTO 2.0 bus įgyvendinamas bendras projektas, kuriuo bus remiamas ir stiprinamas keitimasis (žvalgybos) informacija, paprastinamos operacijos ir kuo labiau didinamas Europolo ir Kolumbijos tarpusavio duomenų naudojimas siekiant išardyti nusikalstamus prekybos narkotikais tinklus. Laikydamosi Europos komandos principo, Komisija taip pat išnagrinės galimybes padėti **vietos specialiųjų tyrimų grupėms** vykdyti sudėtingus tyrimus ES nepriklausančiose šalyse.

2022 m. Gvajakilyje (Ekvadoras) buvo konfiskuotos 44 tonos kokaino. Gvajakilio srities uostai tapo vienu iš daugiausiai naudojamų logistikos centrų konteineriuose gabenant narkotikus į Europą. Kartu su nacionalinėmis valdžios institucijomis Komisija pradės **specialųjį Gvajakilio uostų ir jo įlankos zonos pažeidžiamumo vertinimą**, kad teiktų pirmenybę būsimai veiklai, įskaitant ES paramą.

16 veiksmai. Kovos su sintetinių narkotikų keliamomis grėsmėmis aljansų kūrimas

Pagrindiniai subjektai: Komisija, Europolas, EMCDDA ir valstybės narės

Sintetiniai narkotikai gali būti lengvai ir greitai iš pigių cheminių medžiagų dideliais kiekiais gaminami visame pasaulyje. Sintetiniai narkotikai pastarąjį dešimtmetį platinami tarptautiniu ir regioniniu lygmenimis ir **kelia realią grėsmę** sveikatai ir saugai. Nerimą taip pat vis labiau kelia sintetinių narkotikų gamyba Europoje, iš kurios jie eksportuojami į visą pasaulį. Todėl ES turėtų priimti atsakomybę ir prisidėti prie kovos su šiuo reiškiniu, visų pirma ieškodama tarptautinių partnerių. Labai vertingas keitimasis informacija ir dalijimasis patirtimi, visų pirma su Šiaurės

⁶⁶ Kolumbija, Ekvadoras, Peru, Bolivija, Argentina, Paragvajus ir Brazilija.

Amerikos šalimis, kuriose dažniausios su fentanilu susijusios problemos. ES turi didinti pasirengimą ir diegti griežtas priežiūros priemones.

2023 m. liepos 7 d. Komisija patvirtino, kad ES prisijungs prie Jungtinių Valstijų suburtos **Pasaulinės kovos su sintetinių narkotikų keliamomis grėsmėmis koalicijos**. Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis kartu su atitinkamomis ES agentūromis ir valstybėmis narės prisidės prie koalicijos darbo gerinant pasaulinius priežiūros gebėjimus, stiprinant pasirengimą sintetinių narkotikų gamybos ir prekybos jais keliamiems uždaviniams ir rengiant narkotikų paklausos ir su narkotikais susijusios žalos mažinimo metodus. Komisija taip pat remia JAV pastangas 2023 m. gruodžio mėn. pateikti patvirtinti JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją dėl sintetinių narkotikų.

Komisija taip pat toliau keisis nuomonėmis su **Kinija, visų pirma palaikydama ES dialogą narkotikų klausimais**, siekdama skatinti bendradarbiavimą neteisėtų narkotikų gamybos ir narkotikų pirmtakų bei kitų neteisėtai narkotikų gamybai būtinų cheminių medžiagų neteisėto naudojimo ir prekybos jais klausimais. Be kito ES ir Kinijos dialogo narkotikų klausimais, kuris turi būti surengtas 2024 m., Komisija taip pat ketina vėl atnaujinti savitarpio administracinės pagalbos teikimą **ES ir Kinijos bendroje su narkotikų pirmtakais susijusių klausimų stebėsenos grupėje**, kad būtų keičiamasi informacija. Tai taip pat padės užkirsti kelią neteisėtam pirmtakų ir cheminių medžiagų, dažnai naudojamų gaminant neteisėtus narkotikus, kuriais prekiaujama tarp ES ir Kinijos, naudojimui.

17 veiksmas. Teisėsaugos ir teismo bendradarbiavimo su nebendradarbiaujančiais jurisdikciją turinčiais subjektais stiprinimas

Pagrindiniai subjektai: Komisija, valstybės narės

Šiuolaikiniai nusikaltėlių tinklai yra tarpvalstybinio pobūdžio. Jie naudojami tarptautiniais komerciniais maršrutais visų rūšių neteisėtoms prekėms gabenti ir naudojami jurisdikciją turinčių subjektų tarpusavio spragomis, kad prekiautų narkotikais, nuslėptų savo dideles iš nusikalstamumo gautas pajamas ir jas plautų⁶⁷. Tuo pat metu nebendradarbiaujančiais jurisdikciją turinčiais subjektais kaip saugiu prieglobsčiu naudojami ieškomiausi besislapstantys asmenys, kad pasislėptų nuo tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo. Be to, pagrindines bankininkystės sistemas valdantys asmenys paprastai slepiasi šalyse, kuriose policijos ir teisminis bendradarbiavimas su ES yra sudėtingas ir kuriose jie gali mėgautis aukštu gyvenimo lygiu.

Neseniai atlikti svarbūs tyrimai, tokie kaip 2022 m. lapkričio mėn. sėkminga operacija „Desert Light“, kurią rėmė Europolas⁶⁸, taip pat parodė, kaip **nepaprastai svarbu užtikrinti veiksmingą teisminį bendradarbiavimą su ES nepriklausančiomis šalimis siekiant užtikrinti, kad sulaikyti nusikaltėliai būtų išduodami, būtų vykdomas jų baudžiamasis persekiojimas ir jie**

⁶⁷ <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report>

⁶⁸ <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/heat-rising-european-super-cartel-taken-down-in-six-countries>

būtų nuteisti. Todėl itin svarbu **stiprinti teisėsaugos ir teisminį bendradarbiavimą su ES nepriklausančiomis šalimis.** Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas ekstradicijai, finansų tyrimams ir nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimui iš už ES ribų, įskaitant glaudų į ES nepriklausančias šalis komandiruočių valstybių narių arba ES agentūros ryšių palaikymo pareigūnų bendradarbiavimą. Siekiant sustiprinti koordinavimą, kuo labiau padidinti ES poveikį ir pagerinti bendradarbiavimą su ES nepriklausančiomis šalimis, reikėtų apsvarstyti galimybę paskirti ir dislokuoti ES teisėsaugos ir teisinius ryšių palaikymo pareigūnus pagrindinėse ES nepriklausančiose šalyse.

Svarbu ne tik gerinti operatyvinę veiklą, bet ir turėti bendrą veiksmingo bendradarbiavimo baudžiamosios teisės srityje tarptautiniu lygmeniu teisinę sistemą. Su ES nepriklausančiomis šalimis bendradarbiaujanti Komisija ragina jas tapti Europos Tarybos savitarpio teisinės pagalbos⁶⁹, ekstradicijos⁷⁰ ir turto įšaldymo ir konfiskavimo⁷¹ sričių konvencijų Šalimis.

Komisija sieks nustatyti dabartines problemas, kurių kyla valstybėms narėms su ES nepriklausančiomis šalimis, kad būtų sutelktos diplomatinės pastangos siekiant veiksmingesnio bendradarbiavimo, kuriuo laikomasi ES pagrindinių teisių standartų. Be to, Komisija nagrinės galimybę pradėti derybas dėl konkrečių **ES ekstradicijos susitarimų** sudarymo, kai tenkinamos tokių susitarimų sudarymo išankstinės sąlygos.

3.5. Darbas išvien ir paramos teikimas

Priėmus ES strategijas Komisija, valstybės narės ir ES agentūros bei įstaigos reguliariai susitinka, kad sukurtų daugiadalykę politikos formuotojų ir specialistų bendruomenę ir palaikytų reguliarią dialogą. Komisija toliau bendradarbiaus su visais suinteresuotaisiais subjektais įgyvendindama šiame komunikate pateiktą kovos su organizuotu nusikalstamumu strategiją ir veiksmus, kad būtų keičiamasi geriausios praktikos pavyzdžiais, palengvintas dalijimasis informacija ir operatyvinis bendradarbiavimas bei apsvarstyti būsimi poreikiai.

Be to, Komisija sutelkė finansavimą kovai su organizuotu nusikalstamumu paremti, būtent tam 2023–2025 m. numatydama ES lėšų. Ji surengs kvietimus teikti pasiūlymus dėl kelių temų, įskaitant korupciją, skaitmeninius tyrimus ir paramą platformai EMPACT, pagal **Vidaus saugumo fondą**. Visų pirma Komisija **iki 2023 m. pabaigos** paskelbs kvietimą teikti kovos su **organizuotu nusikalstamumu srities** pasiūlymus – iš viso dėl 20 mln. EUR.

4. IŠVADOS

⁶⁹ Europos Tarybos konvencija dėl savitarpio teisinės pagalbos (ETS Nr. 30), <https://rm.coe.int/16800656ce>.

⁷⁰ Europos Tarybos konvencija dėl ekstradicijos (ETS Nr. 24), <https://rm.coe.int/1680064587>.

⁷¹ Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198), <https://rm.coe.int/168008371>.

Organizuoto nusikalstamumo mastas, sudėtingumas ir smurtiniai padariniai tapo rimta grėsme ES saugumui. Nusikaltėlių tinklų metodai tampa sudėtingesni, todėl sudėtingesniais tapti turėtų ir ES metodai: **atsakas išardant tuos tinklus turėtų būti skubiai sustiprintas**. Todėl šiame dokumente išdėstyti pagrindiniai veiksmai, kurių reikia imtis ES lygmeniu siekiant intensyvuoti kovą su didelės rizikos nusikaltėlių tinklais ir prekyba narkotikais. Darbas visapusiškai įgyvendinti ES kovos su organizuotu nusikalstamumu ir narkotikais strategijas turėtų būti tęsiamas visu pajėgumu. Komisija įsipareigoja įgyvendinti šiuos papildomus veiksmus 2024 ir 2025 m. glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir ES agentūromis bei įstaigomis.

Siekiant sustiprinti nacionalines priemones ir ES bei tarptautinį bendradarbiavimą kovojant su organizuotu nusikalstamumu ir prekyba narkotikais bei apsaugoti šių nusikaltimų aukas, itin svarbios bendros, griežtos ir veiksmingos taisyklės. **Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą iki kadencijos pabaigos priimti Konfiskavimo ir turto susigrąžinimo direktyvą, peržiūrėti Priumo reglamentą, banko sąskaitų registrų sujungimo taisykles, pasiūlytą kovos su pinigų plovimu teisėkūros priemonių rinkinį ir Direktyvos dėl kovos su korupcija baudžiamosios teisės priemonėmis projektą**. Siekdama šio tikslo Komisija dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą glaudžiai bendradarbiauti su abiem teisėkūros institucijomis.

Kova su organizuotu nusikalstamumu ir prekyba narkotikais turi būti ES ir jos valstybių narių prioritetas. **Turime drauge šalinti mums kylančias grėsmes**, todėl Komisija siūlo Europos Parlamentui ir Tarybai visapusiškai pritarti šiose veiksmų gairėse nustatytiems prioritetams ir vidutinės trukmės bei ilgalaikėms priemonėms.